

ВСТУП

В умовах розвитку конвергентного медіа, глобалізаційних процесів та широкого використання інформаційно-комунікаційних технологій відбувається переоцінка системи професійної підготовки фахівців. Соціально-економічні перетворення в українському суспільстві, активізація міжнародних зв'язків, формування національної свідомості, зміна ролі особистості у суспільних відносинах зумовлюють потребу у підготовці висококваліфікованих спеціалістів.

На сучасному етапі розвитку науки і техніки журналістику вважають одним із важливих інструментів впливу на розвиток людини і соціуму, політики та економіки держави загалом. Новий статус журналістики та сучасні умови ринку праці висувають високі вимоги до якості професійної освіти і зумовлюють необхідність модернізації моделі професійної підготовки журналістів, яка була б оптимальною та прийнятною для суспільства.

Удосконалення системи професійної підготовки майбутніх журналістів зумовлене зовнішніми та внутрішніми чинниками. До зовнішніх чинників належать трансформаційні процеси у національній системі освіти, що пов'язані з інтеграцією України до Європейського співтовариства. Зазначена проблема знайшла своє відображення у документах та навчальних матеріалах, що розробляються міжнародними організаціями: “Нові виклики для журналістської освіти. Внесок до політики ЮНЕСКО” (New challenges for journalism education. A contribution to UNESCO politics) (Cabedoche, 2015), “Викладання журналістики для стабільного розвитку: нові навчальні плани” (Teaching journalism for sustainable development: new syllabi) (Banda, 2015), “Типовий навчальний план для журналістської освіти: збірник нових навчальних програм” (Model curricula for journalism education. A compendium of new syllabi) (Banda, 2013), “Громадянська освіта для професіоналів ЗМІ: навчальний посібник” (Civic education for media professionals: a training manual) (Banda, 2009) тощо, а також у законодавчих документах України, зокрема, в законах України “Про професійний розвиток працівників” (2012), “Про вищу освіту” (2014), “Про освіту” (2017), Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 рр. в умовах глобалізаційних викликів (2009), Національні стратегії розвитку освіти України на період до 2021 року (2013), Стратегії сталого розвитку “Україна – 2020” (2015). Внутрішні та особистісно зумовлені фактори сприяють створенню нової компетентнісної моделі професійної підготовки журналістів, в основу якої покладено неперервне навчання та постійне підвищення кваліфікації фахівців як одного із чинників забезпечення їхньої конкурентоспроможності. Отже, освітній процес необхідно спрямовувати на всебічний розвиток фахівця, акцентуючи увагу на його самостійності, самодостатності, самореалізації, креативності, творчому мисленні, задоволенні суспільних потреб.

Дослідження журналістської освіти в Україні свідчить про те, що реформування цієї галузі відбувається доволі повільно. Тому доцільним є аналіз прогресивних ідей зарубіжних країн, зокрема, американського досвіду системи журналістської освіти та обґрунтування перспектив його використання в умовах вітчизняної університетської освіти. США – це країна, що займає провідні позиції щодо підготовки журналістських кадрів, має одну з найефективніших сучасних освітніх систем, що відповідає світовим стандартам, широку мережу закладів освіти, а також забезпечує конкурентоспроможність випускників університетів на міжнародному ринку праці.

Як свідчать результати виконаного дослідження, вагоме значення мають наукові розвідки вітчизняних та зарубіжних учених із проблем теоретичних та практичних аспектів професійної підготовки журналістів, а саме: методи та форми навчання журналістів (Берет та Філліпс (Berret & Phillips, 2016), Гйорі і Чарльз (Gyogi & Charles, 2018), Галлін і Манціні (Hallin & Mancini, 2004), Катнер, Грінберг, Їн, Бойл, Хсу та Данліві (Kutner, Greenberg, Jin, Boyle, Hsu, & Dunleavy, 2007), Гудман & Штейн (Goodman & Steyn, 2017); зміст професійної підготовки журналістів (Головченко, 2012, Мелладо, Мореїра, Легос і Хернандез (Mellado, Moreira, Lagos, & Hernández, 2012), Хоббс (Hobbs, 2009); форми організації навчальної діяльності та використання інноваційних технологій у навчанні журналістів (Андерсон (Anderson, 2013), Габор (2018), Гаврилова (2014), Карлсон (Carlson, 2015), Коновальчук (2010), Різун (2004), Смелкова (2004), Чемерис (2008); громадсько-дослідницьке навчання журналістів (Брітт (Britt, 2012), Селтмерш & Злотковський (Saltmarsh & Zlotkovsky, 2011).

Упродовж останніх десятиліть порівняльно-педагогічні дослідження різних аспектів освіти за кордоном, зокрема глобалізаційних та інтеграційних процесів обґрунтовували Бідюк (2015), Бражник (2005), Барабаш, Бусько, Істоміна, Мукан та Шийка (2018), Литовченко (2018), Локшина (2015), Сбруєва (2001), Сисоєва (2013), Цюра (2013). Компаративно-педагогічні дослідження вищої професійної освіти США здійснювали українські дослідники Братко (2017), Вачевський (2014), Вітвицька (2008), Луценко & Поливана (2016), Козубовська & Стойка (2015), Тарасова (2011), проте система професійної підготовки журналістів в університетах США ще не була об'єктом наукових досліджень.

Актуальність та доцільність теми дослідження зумовлені необхідністю подолати суперечності між динамічним розвитком технологій і виробництва медіагалузі та неготовністю журналістської освіти реагувати на швидкі зміни; щораз більшими вимогами до майбутніх журналістів на ринку праці та низьким рівнем практичної підготовки фахівців; потребою забезпечення належних умов для професійної підготовки журналістів та застосування переважно традиційних методів навчання, вироблення практичних навичок; об'єктивною причиною аналізу журналістської освіти та незначним рівнем дослідження прогресивного американського досвіду, що може бути використаний для удосконалення професійної підготовки бакалаврів з журналістики в Україні.

З огляду на потребу розв'язання суперечностей, а також актуальність журналістської освіти у сучасних умовах конвергентного суспільства України, відсутність її комплексного вивчення, важливість упровадження американського досвіду журналістської освіти, ми обрали тему дослідження: “Підготовка майбутніх журналістів в університетах США”.

Мета дослідження – виявити особливості професійної підготовки майбутніх журналістів в університетах США та окреслити можливості використання прогресивних ідей американського досвіду в університетській освіті України.

Джерельну базу дослідження складають документи громадських, національних та міжнародних організацій, зокрема ЮНЕСКО, Американської асоціації викладачів журналістики (American Association of Teachers of Journalism), Національної асоціації з комунікації (National Communication Association), Асоціації освіти у галузі журналістики та масових комунікацій (Association for Education in Journalism and Mass Communication), Міжнародної асоціації з комунікації (International Communication Association), Центру медіаосвіти (Center for Media Education), Центру медіаграмотності (Center for Media Literacy), Освітнього відеоцентру (Educational Video Center), Асоціації “Стратегії медіаграмотності” (Strategies for Media Literacy); нормативно-правові документи міжнародного та національних рівнів: Поправка № 10 до Конституційного акту (Constitutional Act, 1791, Amendment № 10), Міжнародний стандарт класифікації освіти (International Standard Classification of Education, 2012), Закон України “Про вищу освіту” (2014), Вища школа. Стандарти для журналістів (High School. Journalists’ Standards, 2007), Професійні журналістські стандарти та кодекс норм поведінки (Professional Journalistic Standards and Code of Ethics, 2009), Декларація про принципи поведінки журналістів (Declaration of principles on the Conduct of Journalism, 1986), Стандарти для викладачів журналістики (Standards for Journalism Educators, 2019), Стандарти компетентності та інформаційної грамотності для студентів журналістів та спеціалістів у цій галузі (Information Literacy Competency Standards for Journalism Students and Professionals, 2011), Стандарти якості професійної освіти у штаті Каліфорнія (Quality Professional Learning Standards, 2015), Стандартизована класифікація професій (Standard Occupational Classification, 2018); фахові видання у галузі журналістики: “Про журналістську освіту” (The journal of the Association for Journalism Education), “Глобальна журналістська освіта у 21 столітті: виклики та інновації” (Global Journalism Education in the 21st century: challenges & innovations), “Дослідження журналістики: журналістська освіта у США та Канаді” (Journalism Studies: Journalism Education in the United States and Canada), “Навчання цифрової та комп’ютерної журналістики” (Teaching data and computational journalism), “Посібник журналістських досліджень” (The handbook of Journalism Studies); науково-педагогічна література, що відображає особливості вищої професійної освіти, зокрема професійної підготовки журналістів, освітньо-професійні програми, робочі навчальні програми, документація про забезпечення якості освіти в університетах США.